

TÓTH BEÁTA ERZSÉBET

A kecskeméti városháza stílusa és Lechner Ödön nemzeti formanyelvének korszerű megközelítése

A 19. század végén Kecskemét polgármestereinek városépítő tevékenysége, számos kezdeményezése meghatározó a település városképét illetően. A Főtéren a városháza (1. kép) Kecskemét „aranykorának” első monumentális, reprezentatív és művészi színvonalon készült világi épülete. Bár a műemlék építéstörténete a helytörténeti kutatások által többé-kevésbé ismert, stílusának meghatározása meglehetősen ellentmondásosnak számít. Emellett a nemzeti építőművészet stílusjelensége Lechner Ödön oeuvre-jén belül ugyancsak elég kérdéses, vitatott témának mutatkozik. Ezt a kettős problémakört mindenképpen szükségesszerű megvizsgálni, korszerűen magyarázni. Jelen tanulmány kifejezetten a kecskeméti városháza stílusának tisztázására és Lechner nemzeti formanyelvének meghatározására törekszik, hogy a művészettörténeti kutatásban helyesen értékeljük a műemléket az építész életművén belül.

Először magát a nemzeti építőstílus fogalmát kell tanulmányozni alaposabban szakértők véleménye alapján. Moravánszky Ákos szerint „a Monarchia kulturális központjaiban a 19. század közepéig a német volt az urbánus nyelv, az üzleti élet, a közigazgatás és az általános érintkezés nyelve. A németnek az építészetben a historizmus neo-stílusai feleltek meg, amint ezt Lechner Ödön *Önéletrajzi vázlat*a is igazolja.”¹ „A vidék vernakuláris nyelvében, a nép nyelvében a városi értelmiség újra felfedezte félig elfeledett anyanyelvét.”² A népművészeti motívumok egy formakészletet jelentettek, melyek inspiráló lehetőségei felé fordultak a nemzetek, elkezdték tanulmányozni, és ez az érdeklődés megmutatko-

zott az építészetben is. Gerle János szerint „a nemzeti önkifejezésre való törekvés a századforduló idején a Magyarországgal szomszédos országok mindegyikében megjelent, mindenütt a historizálásra, a helyi történelmi stílusok valamelyikére, illetve a regionális népi építészet emlékeire épült rá.”³ Tehát a nemzeti identitás kifejezésére már a historizmus keretei között is történtek különböző kísérletek. Gerle meggyőződése az, hogy „Lechner felülemelkedett a regionális és nemzeti kategórián, mert nem historizáló felfoggással hozott létre korszerű magas művészeti stílust. A népművészeti motívumkincshez fordult Lechner, hogy kifejezze a nemzeti hovartartozást, ám az eredmény magán viseli a népművészet nemzeten túlmutató, egyetemes vonásait.”⁴ Az új statikai vívmányok, technika és technológia új lehetőségei, az új építési anyagok „egy új építészeti nyelv kialakításának esélyét kínálták.”⁵ Ezekkel a lehetőségekkel úgy próbált élni, hogy közben a népi motívumokat felhasználta az új építészeti stílus megteremtéséhez.

Lechner újító szemlélete nyilvánvaló, de ez még nem ad okot könnyelmű kategorizálásokra a művészettörténetben. A magyaros formanyelv fogalmával és Lechner életművének értékelésével az a probléma, hogy sokan általánosítanak, és az egész irányzatot illetve az építész teljes munkásságát a szecesszióhoz sorolják. Könnyű megoldás egyszerűen csak besorolni Lechner a szecessziós építészek kategóriájába, azonban életművének értékelése ennél sokkal összetettebb, és sokkal árnyaltabb művészettörténeti megállapításokat igényel. Rados Jenő véleménye szerint Lechner szecessziós mesterként való megítélése azért is „vitatható, mert épületei forma, szerkezet és tartalom tekintetében egyaránt lényegesen többet adnak a szecesszió általános műveinél.”⁶ A kecskeméti városháza stílusát illetően semmiképp nem lehet szó a szecesszió fogalmának alkalmazásáról, mert számos historizáló jegy van jelen az épület egészén. Későbbi érett munkáinak megítélése is vita tárgyát képezheti a művészettörténetészek között, ugyanis a nemzeti formakincs historizmushoz illetve szecesszióhoz fűződő viszonyának értékelése nem kellőképp tisztázott.

A kérdés tehát pontos válaszra vár: milyen irányzathoz tartozik Lechner nemzeti formanyelve? Elsősorban tudni kell azt, hogy a historizmus elcsépelet építészeti eszköztárát megvető építészek bármennyire kutatták is az új építészeti irányokat, lehetőségeket, bármennyire elutasították a historizmus kiüresedett formáit, csak fokozatosan történt meg a historizmustól való elszakadás. Mindazok az építészek, akik valami újszerűt alkottak, változást hoztak az építészetbe, először a historizmus formáit kellett megismerjék, elsajátítsák, és csak aztán ismerték fel, hogy el akarnak szakadni a historizmus kötelékeitől. De ez a változás fokozatosan történt meg, és Lechner volt ennek a változásnak a mozgatórugója Magyarországon.

Lechner számára az új irányt a nemzeti stílus megteremtésének törekvése jelentette. Azonban csak fokozatosan bontakozott ki életművében a nemzeti stílus formanyelve. A kecskeméti városháza ennek az alakulásnak egyik szakasza. Egy lépcsőfok a historizmustól az általa áhított nemzeti stílusig. Éppen ezért Lechner életművét nem lehet egyetlen stílus-kategóriába sorolni. Munkássága elején született alkotásai a

1. kép: Pártos Gyula – Lechner Ödön: A kecskeméti városháza, a főrizalit, 1890-97. Kecskemét, Kossuth tér 1. Fotó: Farkas Imre

késő historizmusához kapcsolódnak, egyértelműen a historizmus stílusához sorolhatók. Lechner egyre jobban törekedett álmát, a nemzeti építészeti formanyelvét újszerű technikai megoldásokkal megvalósítani. Modernebbé, korszerűbbé vált építészete, és amíg a nemzeti formanyelv megalkotásán fáradozott, addig építészete egyre jobban eltért a már bevett, megszokott historizáló formáktól, és új építészeti irány felé mutatott. Ez egy folyamat volt művészetében.

Zsolnay Vilmosmal kötött barátsága és együtt tett angliai megfigyeléseik hozzájárultak a kerámia épületeken való alkalmazásához. A kerámia használata megfelelő módot jelentett a modern építészeti törekvések magyarországi megteremtéséhez,⁷ amely kiválóan tanuskodhatott népművészetből merített ornamentikáival a nemzet identitásáról is.⁸ Lechner építészeti fő jegyeivé a pécsi Zsolnay-gyárban készült színes majolika-, pirogránit díszítőelemek és eoizindíszek váltak. Viszont attól, hogy Lechner virágos felületi ornamentikákkal, népművészeti elemekkel társított nemzeti formanyelvre egyfajta korszerű szemléletet hozott a magyar építészetre könnyelműség lenne Lechner munkásságát egyenesen a szecesszió törekvéseivel azonosítani. Fontos kihangsúlyozni azt, hogy Lechner nem pusztán valamiféle új ornamentikák után kutatott, ő kifejezetten olyan stílust akart, melynek népművészeti motívumkészlete a nemzet ősi voltát, kultúrájának fennmaradását, szellemi közösségének szilárdságát bizonyítja. Nem pusztán a régi elnyűtt építészeti formáktól akarta megszabadítani a nagyvárosokat, nem csupán színesebbé,⁹ modernebbé¹⁰ akarta a városok arculatát tenni. Az új szerkezetek, a népművészeti ornamentika alkalmazásának komoly szellemi háttérre volt Lechner építészetről vallott elképzeléseiben. Nem a bécsi szecesszió „tabula rasa” eszközével akarta megszabadítani a művészetet a szüntelen ismételtet, kiüresedett eklektikus építészeti elemektől,¹¹ az ő építészete a historizmusban gyökerezik, de felismerte a haladás fontosságát, és a népművészeti motívumokat alkalmazva minden erejével, tudásával, tapasztalatával kimondottan a nemzeti építőművészet kialakítására törekedett, erre a stílusra tette fel az életét.¹² Egyértelműen kinyilvánította: „Pedig, ha valaha úgy éppen mostanság kedvező az alkalom, hogy a magyar formanyelv megkeresésére komolyan törekedjünk: a technika szédületes fejlődése, bámulatos vívmányai, a cement és a vas konstrukciók előtérbe való nyomulása természetszerűen forrongást idéztek elő az építészetben. Az új szerkezetek lehetősége új formákat fejleszt, így ebben az új evolúcióban idő és alkalom kínálkozik, hogy nemzeti egyéniségünket belevigyük az új formanyelv megalkotásába, s elsősorban az építészetbe [...]”¹³

„Lechner együtt indult a magyar historikus építészeti utolsó nagy nemzedékével. Pártos Gyulával 1871–1896-ig társas viszonyban tervezett épületeik alapvetően historikus szemléletűek”¹⁴ Amikor Franciaországból hazaérkezett, Clément Parent irodájában 1875–78 között töltött évek tapasztalatainak alkalmazásával, teljesen új hangot hozott az unalomig ismételt itáliai reneszánsz formák által meghatározott itthoni építészetbe.¹⁵ „Fogékony volt minden új benyomásra Angliában is, és ez építészetében megmutatkozott, és ez vált meghatározóvá.”¹⁶ Lechner „vándorpoétaként, örökifjú lélekkel csapongva kalandozta be a művészet egész világbirodalmát, hogy itt is, ott is szakítva egy illatos virágot, kösse bokrétaiba [...]”¹⁷

A kecskeméti városháza stílusát különböző hatások formálták. Lechner és Pártos a következőképp összegezte a kecskeméti városháza stílusával kapcsolatos szándékait: „A választott stílust illetően az épület építőművészeti kiképzésekor tervezők a mennyire csak lehetett kerültek a kon-

vencionális műidomokat, de különösen őrizkedtek az olasz renaissance vagy az úgynevezett Mária Terézia-stílus sablonszerű alkalmazásától, [...] tudatosan azért is tették, mert egy nagy magyar város első modern középületének művészi alakításakor nem akarták azokat a műidomokat alkalmazni, melyek legpraegnansabban mutatják Bécsből való függésüket, hanem inkább a régibb és dicsőbb mult csapásán haladtak, melyből [...] hazánk felső vidékein igen érdekes műemlékek maradtak. Ebbeli tanulmányukat igyekeztek a szerzők az angol világi építkezés egykorú stílusával összeegyeztetve a szóban forgó modern célra, [...], értékesíteni. [...]”¹⁸ „A dínyertes építészek [et] [...] az a törekvés irányította, hogy egy ízig-veéig magyar város legfontosabb középülete- főleg államiságunk ezredéves évfordulójának közeledtével.”¹⁹

Ifj. Gyergyádesz László álláspontja szerint olyan „összetett stílusról van szó a városháza esetében, melyben felbukkan a francia reneszánsz, az angol kortárs építészet és a felvidéki pártázatos reneszánsz, éppen ezért nehéz lenne csupán a szecessziós jelzővel illetni. Építészetének későbbi fejleményei alapján annál inkább lehetne nemzetinek és modernnek (korszerűnek) nevezni már ekkor is Lechner törekvéseit.”²⁰ Szécsi Zsolt ugyancsak a szecesszió helyett inkább másként határozza meg az épület stílusát: „A városháza épülete Lechner életművében a historizáló eklektika és a nemzeti forma határán áll. Az épület külsején sokféle stílusjegy keveredik, a román félkörívtől a gótikus csúcsíven át a német reneszánszra emlékeztető oromfalig.”²¹ A magyar építészeti múlthoz fordultak részben, amikor a felső-magyarországi pártázatos reneszánsz legszebb alkotásainak pártázatát alkalmazták, ezért gyűjtögtették a magyar népművészet formaelemeit, motívumait, melyekkel díszítették új alkotásuk felületét.²²

Bakonyi Tibor és Kubinszky Mihály hasonlóan határozta meg a kecskeméti városháza stílusát, mely Lechner életművében „a historizáló eklektika és a nemzeti forma mezsgyéjén áll.”²³ Az épület stílusa a historizmuson alapszik. Azonban azt sem lehet állítani, hogy csak a francia gótizáló reneszánsz stílusát követi vagy csak az angol építészet hatása érezhető. Történeti építészeti formákat alkalmazott Lechner, azonban eklektikus módon vegyítette őket, összeválogatta, és egy épületté alakította a francia érett gótikus, kora reneszánsz formákat, a németalföldi homlokzatok formáját, az angol építészeti elemeket.²⁴ Az épület ornamentikája a magyar díszítőhagyományokon alapszik. Népművészeti motívumokkal gazdagította az épületet, és a felületi díszítést hangsúlyos szerephez juttatta. Az épület viszont mégis egységes képet mutat, mert a különböző formák harmóniában, egységben illeszkednek az épület egészébe. „Kifejezetten eklektikusnak mutatkozó módszer olyan egyéni összhangot eredményezett, amely a városházát a kortárs elcsépelet elemeket felvonultató historikus épületektől határozottan eltávolította.”²⁵ Lechner nem csupán másolta a történeti elemeket. Alkalmazta őket, de „teremteti”²⁶ próbált belőlük valami újat. Kreativitása által egyéni, impozáns hatással rendelkezik a városháza.

A kecskeméti városháza a nemzeti formanyelv kialakításához vezető úton egy különösen fontos lépésnek számít. Bakonyi Tibor és Kubinszky Mihály megfogalmazásában „ha a kecskeméti városházát Lechner életművébe illesztve elemezzük, akkor szembevető fejlődést mutat.”²⁷ Azonban a fent megfogalmazott „fejlődés” szemlélete helyett inkább változásról beszélhetünk. A városháza Lechner művészeti tevékenységének egy szakasza, az építész szakmai szemléletének változásáról tanúskodik. A kecskeméti városháza ennek a szakmai alakulásnak egy állomása. Nem lehet kiszakítani az

építész műveinek sorából, azokkal együtt érdemes vizsgálni, mert számos megállapításra tehetünk szert. Az összehasonlítások, a részletformák, tömegformálások alapján kijelenthetjük, hogy Lechner épületei ezer szállal kötődnek egymáshoz.

Lechner más épületeivel összehasonlítva sok olyan egyező részletre bukkanhatunk a városháza és annak építését megelőző illetve követő épületek között, amelyek tanúskodnak Lechner nemzeti építészet felé mutató stílusváltozásának kontinuitásáról. A mázas tetőcserép, a kerámiabetétek, a címerek alkalmazása, a történeti reprezentáció meghatározó szerepe, a polikrómia, a tetőablakok, az ikerablakok, a zárterkélyek használata, a középrizalit kiemelkedően hangsúlyos kialakítása, a növényi ornamentika, a népművészeti motívumok használata tipikus a mester műveit vizsgálva. A kecskeméti városháza és Lechner egyéb épületeinek²⁸ összehasonlító vizsgálatával megállapíthatjuk, hogy az építészeti alkotások szervesen illeszkednek az életműbe, egyik a másiknak építészeti előzménye, egyik a másik kivitelezésének továbbalakításából „születik”, jön létre. A korábbi épület előkészíti az utána következőt formailag, melyet a tanulmány ezen alfejezete kíván bizonyítani a továbbiakban.

A külföldi építészeti jelenségek hatását, jelenlétét kell megvizsgálni a kecskeméti városháza kialakításával kapcsolatban, hogy további stíluskritikai következtetéseket lehessen levonni. Lechner Ödön művészetében a már korábban is említett „finom kerámiaburkolatú”²⁹ Thonet-ház egyértelműen a francia késő gótikához, a MÁV Nyugdíjintézet bérháza a francia kora reneszánszhoz kapcsolható ugyancsak. A tornyok szerepe, a zárterkélyek, az épület változatos tömegelosztása és a tetőfelületek mozgalmas kialakítása a francia kastélyépítészeti hatására mutatnak a kecskeméti városházával kapcsolatban is. „A francia hatás tehát nyomon követhető, de a francia kora reneszánsz kastélyépítészeti jegyeit Lechner zseniális, kreatív egyéniségén átszűrve érvényesíti egyre inkább.”³⁰ A kecskeméti városháza részleteinek megtervezésekor viszont Lechner szemlátomást merít a gótika, illetve „a francia kora reneszánsz formakincséből.”³¹ Lechner teljesen elsajátíthatta ezeket a történeti stílusokat, hiszen Parent mellett olyan kastélyok építésében működhetett közre, mint a neoreneszánsz Bón-Hotel³² (1870–80-as évek), melyet Parent irodája kivitelezett.

Azonban nem csupán a francia építészet hatása³³ fedezhető fel az épületen. Sümegi György tanulmányában helyt ad a korabeli angol építészet szerepének a városháza kialakítását illetően. Az angol hatásnak tulajdonítja a jelentős mennyiségben alkalmazott nyerstéglafalazást.³⁴ Ifj. Gyergyádesz László szerint a németalföldi építészet formajegyei is felfedezhetők a városházán.³⁵ Antwerpen, Brüsszel reneszánsz kereskedőházainak, céhházainak látványos oromzatai, melyek többsége a 16. század második felében épült, párhuzamba állíthatók a kecskeméti városi színház főrizalitjának oromzatával. Oromzataik íves kontúrja, színes, karakteres homlokzataik ihletet jelenthettek Lechnernek. Összességében megállapítható, hogy az épület külső-belső kialakítása valóban különféle stíluselemek keveredése által született meg. A városháza sajátos arculata gótikus jegyeket, francia kora reneszánsz vonásokat, németalföldi formajegyeket ötvöz, illetve a kortársi angol építészet hatását is tükrözi, de mindezt Lechner alkotó ereje fűzi egységbe.

Lechnert kutató természete hajtotta, és mint egy inaslegény vagy mesebeli vándor beutazta Európát, hogy mesterségbeli tudását tökéletesítse.³⁶ Járt Berlinben, Itáliában, Franciaországban, illetve Angliában is gyűjtött tapasztalatokat. Tanul-

mányútjai során olyan hatások érték, melyek éretté tették ifjúkori elképzeléseit. A legfontosabb dolog, amit Lechner külföldön megtanulhatott az építőművészet terén az a modern szemlélet, a fejlődésbe vetett hit, melyet Magyarországon szeretett volna elültetni az építészetben. Bakonyi Tibor és Kubinszky Mihály szerint a francia főváros építkezései nagymértékben befolyásolták az építészet. Megtapasztalta a modernségekre való nyitottságot, az építészeti lehetőségeket, a törekvést a fejlesztésekre. Bátor, úttörő³⁷ hozzáállást, újító látásmódot sajátított el, és összegyűjtött tudását a nemzeti építéstílus megteremtésére tette fel. Vámos Ferenc állapítja meg először: „Lechner igazi nagysága nem abban rejlik, hogy először fogalmazta és a gyakorlatban először valósította meg a modern magyar művészet célját: a magyar paraszti művészet és Európa keresztezését.”³⁸ Az európai színvonalat hozta Magyarországra az építészetben, népi motívumkincset felhasználva hazájában kamatoztatta, amit külföldön tanult. „Lechner építésze a magyar művészi elemek szóhoz juttatása, a magyar művészet nyelvén való hozzászólás a világművészet dolgához.”³⁹

Összegzésképpen megállapíthatjuk, hogy Lechner művészetét nem lehet csupán egyetlen stílus kategóriába sorolni, hiszen életműve változásokkal teli szakmai kiteljesedés eredménye. Munkássága egyedülálló zsenialitásról⁴⁰ tanúskodik, mely előkészítette a fiatalabb generációk újító, szecessziós törekvéseit Magyarországon. Lechner a következő nemzedékeknek a munkáját úttörő módon segítette, rámutatott az építészet megújulásában rejlő lehetőségekre. Életműve a nemzeti formanyelv megteremtésének szándékával átvezette a magyar építészetet a régi formáktól a megújult építészeti elképzelések felé. A nemzeti formanyelv századfordulós stílusjelenség, a századforduló útkereséseinek egyike, egy külön irányzatnak tekinthető.⁴¹ A közös pont a nemzeti formanyelv

2. kép: Pártos Gyula – Lechner Ödön: A kecskeméti városháza, a főhomlokzat részlete, 1890–97. Kecskemét, Kossuth tér 1. Fotó: Farkas Imre

és a szecessziós törekvések között a századforduló építészetében „a művészi újjászületés”⁴² vágya. Ez a tanulmány Lechner stílusát, ami igazán egyet a Postatakarékpénztáron mutatkozott meg, inkább egy modern szemlélettel ötvözött, korszerű iránynak tartja, mely a historizmusból született, és szemléletváltozást idézett elő a későbbi generációk művészetében.⁴³

A kecskeméti városháza egy olyan historizáló épület, mely Lechner nemzeti formanyelvének kibontakoztatását készítette elő, a mester stílusváltozásának egyik fázisa. A művészet-történetben méltó helyet érdemel az épület kulturális jelentőségével, kvalitások kivitelezésével, hiszen messze túlmutat a városban betöltött szerepén. Komoly állagromlása (2. kép) sürgős beavatkozásokat igényelne. Bár 2001-ben a középrizalitot restaurálták, a műemlék egészének helyreállítására, az épület tatarozására lenne szükség, és a díszterem falfestményeinek védelmében a tetőszerkezet súlyos állapotára mindenképpen fel kell hívni a figyelmet. A városháza felújításával Kecskemét egyik fő jellegzetességét, és Lechner életművének magas művészi színvonalat képviselő alkotását őriznénk meg.

Jegyzetek

- 1 MORAVÁNSZKY Ákos: *Versengő látomások – Esztétikai újítás és társadalmi program az Osztrák-Magyar Monarchia építészetében 1867–1918*. Budapest, Vince, 1998, 184.
- 2 MORAVÁNSZKY, 1998. 184.
- 3 *Lechner Ödön*. Szerk. GERLE János. Budapest, Holnap, 2003, 9.
- 4 GERLE, 2003. 9.
- 5 GERLE, 2003. 9.
- 6 RADOS Jenő: *Magyar építészet története*. Budapest, Műszaki, 1975, 315.
- 7 GERLE János: *Századforduló – A mi Budapestünk*. Budapest, 2001, 9.
- 8 MORAVÁNSZKY Ákos: *A modern építészeti formanyelv megszületése és a Zsolnay épületkerámia*. In: *Budapest színes város – Zsolnay épületkerámiák. 2006. január 8–február 19*. [Budapest], Ernst Múzeum, 2006, 12.
- 9 KESERÜ Katalin: *Előszó*. In: *Budapest színes város – Zsolnay épületkerámiák. 2006. január 8–február 19*. [Budapest], Ernst Múzeum, 2006, 9.
- 10 MORAVÁNSZKY, 1998. 196.
- 11 MORAVÁNSZKY, 2006. 14.: „A magyar törekvésekhez képest a legfőbb különbség az volt, hogy az osztrák építészeket nem vezérelte egy nemzeti formanyelv megteremtésének ambíciója – ellenkezőleg, a kerámiát is azért alkalmazták a nemes kőlapok mellett, mert az az ipar és technológia korához méltó, anyagtakarékos, precíz, pontosan szerelhető, higiénikus homlokzatburkolat követelményének megfelelt. Otto Wagner Majolikaházán (Bécs, 1898–99) a kerámiaacsempék a használatát nem motiválta semmiféle nemzeti indíttatás.”
- 12 LECHNER Ödön: *Magyar formanyelv nem volt, hanem lesz*. In: *Lechner Ödön*. Szerk. GERLE János. Budapest, Holnap, 2003. 35.: „Magyar formanyelv nem volt, hanem lesz. Mert kell lennie. Ez a meggyőződés vezet életpályámon [...]”
- 13 LECHNER, 2003. 35.
- 14 BEKE László– GÁBOR Eszter: *Magyar művészet 1800-tól napjainkig*. Budapest, Corvina, 2002, 205.
- 15 BEKE–GÁBOR, 2002. 205.
- 16 BEKE–GÁBOR, 2002. 206.
- 17 VÁGÓ József: *Wagner és Lechner*. In: *Lechner Ödön*. Szerk. GERLE János. Budapest, Holnap, 2003, 45.
- 18 PÁRTOS Gyula–LECHNER Ödön: *Kecskemét városának új székháza*. In: *Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye*. (1892). 167.
- 19 JUHÁSZ István: *A városháza története*. In: *Köztér*, 2. évf. (1999) 11. sz. 4.
- 20 ifj. GYERGYÁDESZ László–IVÁNYOSI-SZABÓ András: *Kecskemét – Képes városkalauz*. Kecskemét, Magyar Műzsa, 2008, 100.
- 21 SZÉCSI Zsolt: *A kecskeméti városháza műemléki épületének felújítása*. In: *Műemlékvédelem*, 46. évf. (2002) 2. sz. 74.
- 22 JUHÁSZ, 1999. 4.
- 23 BAKONYI Tibor–KUBINSZKY Mihály: *Lechner Ödön*. Corvina, Budapest, 1981. 24.
- 24 MORAVÁNSZKY, 1998. 73.
- 25 BEKE–GÁBOR, 2002. 206.
- 26 LECHNER Ödön: *Önéletrajzi vázlat*. In: BAKONYI Tibor–KUBINSZKY Mihály: *Lechner Ödön*. Budapest, Corvina, 1981. 184.
- 27 BAKONYI–KUBINSZKY, 1981. 26.
- 28 Kecskemét város neoreneszánsz bérháza, Bp., V. ker. Veres Pálné utca 9., 1871–74; a korai francia reneszánsz által ihletett historizáló Thonet-ház, Bp., V. Váci utca 11/a; 1888–89; MÁV Nyugdíjintézet bérháza, Bp., VI. ker. Andrássy út 25, 1882–1884; a neobarokk szegedi városháza, Szeged, Széchenyi tér 10, 1882–1883; az Iparművészeti Múzeum, Bp., IX. ker. Üllői út 33–37., 1891–1896; a Földtani Intézet, Bp., XIV. ker. Stefánia út 14, 1896–99; Postatakarékpénztár, Bp., V. ker. Hold utca 4., 1899–1901.
- 29 HADIK András: *A francia kapcsolat – Adalékok a magyar-francia építészeti kapcsolatok történetéhez 1867–1914*. In: *Műemlékvédelem*, 52. évf. (2008) 5. sz. 289.
- 30 HADIK, 2008. 289.
- 31 HADIK, 2008. 289.
- 32 GERLE, 2003. 7.
- 33 SÜMEGI György: *A kecskeméti városháza*. Kecskemét, Kecskemét város tanácsa, 1987, 4.
- 34 SÜMEGI, 1987. 5.
- 35 ifj. GYERGYÁDESZ–IVÁNYOSI-SZABÓ, 2008. 101.
- 36 HADIK, 2008. 286.
- 37 GERŐ Ödön: *Lechner Ödön*. In: *Lechner Ödön*. Szerk. GERLE János. Budapest, Holnap, 2003, 69.
- 38 GERLE, 2003. 10.
- 39 GERLE, 2003. 192.
- 40 RADOS, 1975. 316.
- 41 LECHNER Ödön: *A magyar építéstílusról – Előadás a szegedi Dugovics Társaság közgyűlésén [1902. június 1]*. In: *Lechner Ödön*. Szerk. GERLE János. Budapest, Holnap, 2003, 30.
- 42 LECHNER, 2003, 38.
- 43 BEKE–GÁBOR, 2002. 210–224.

A new approach to the Town Hall of Kecskemét and Lechner's national architectural style

The purpose of the present article is to determine the style of the town hall in Kecskemét planned by Ödön Lechner, and to clarify various related misunderstandings. The building was previously categorised as an example of Secessionist architecture in Hungary, but this misconception is based on the false approach to Lechner's art. What is more, the concept of 'Secession' itself is related to Vienna, so the well-known categorisation is basically inappropriate.

Not only this national monument but Lechner's entire architectural work cannot simply be considered as part of the

Secessionist movement. Whenever evaluating Lechner's artistic programme it is obvious that the different edifices can be regarded as the milestones, the indicators of his changing, complex style. If we analyse the details of Lechner's edifices, they are connected to each other organically. His buildings were the results of the progress of his changing views. He gradually broke away from the influence of Late Historicism, and the flourishing cities of Western Europe and buildings seen in countries such as France (c.f. years working as the assistant of Clément Parent) together with his experience gained in England all had an impact on Lechner's approach to architecture.

Lechner became enthusiastic about the potentials of the new architectural constructions and modern techni-

cal achievements. He wanted to contribute to the creation of modern cities in Hungary where buildings were planned according to new, modern ideas ignoring the usual stylistic forms of Late Historicism. His devotion to create a unique Hungarian national style in architecture lead him to experiment with various artistic trends. As a result, for example, he designed buildings with ceramic ornaments and applied the motifs of folk art on his edifices.

The gradual stylistic change in Lechner's oeuvre justifies the claim that the Town Hall of Kecskemét is not an example of Secession. The details of this building stand closer to Late Historicism because different historical forms were constructed together, but the town hall can also be regarded as a 'step' towards his national architectural style.